

יאמרו דעת

גליון ביניים לפרשת פרה תשע"ו

רַעֲבִים לִפְעֻנָּה דִּתִּיהָ. פְּעֻנָּה מְדוּחֶתִּיהָ.
צִמָּאִים גְּמוּת חִידוּתֶיהָ. גִּלָּה לָהֶם עֲדוּתֶיהָ.

מתוך היוצרות לפרשת פרה

בדין כבש שבו היתה הפרה יוצאה

במשנה פרה פ"ג מ"ו: "כבש היו עושים מהר הבית להר המשחה כפין על גבי כפין וכפה כנגד האוטם מפני קבר התהום וכו' וכל מסעדיה יוצאין להר המשחה, והיינו שהיו עושים גשר שעליו היתה יוצאת הפרה מהר הבית והיו מלווים אותה משם, והכבש היה נעשה בצורה כזו שלא היה חשש טומאה, ובמשנה שקלים ובגמ' ירושלמי שם: "פרה ושעיר המשתלח ולשון של זהורית באין מתרומת הלשכה. כבש פרה וכבש שעיר המשתלח ולשון שבין קרניו ואמת המים וחומות העיר ומגדלותיה וכל צרכי העיר באין משיירי הלשכה אבא שאול אומר כבש פרה כהנים גדולים עושין משל עצמן". ובגמ' שם: "אמר רבי חנינא שחצית גדולה היתה בבני כהנים גדולים שיותר מששים ככרי זהב [י"ג כסף] היו מוציאים בה, שהיה כבשה של פרה עומד ולא היה אחד מהן מוציא פרתו בכבשו של חבירו אלא סותרו ובונה אותו משלו. התיב רבי עולא קומי רבי מנא והא תני שמעון הצדיק שתי פרות עשה לא בכבש שהוציא את זו הוציא את זו אית לך למימר שמעון הצדיק שחץ היה, מאי כדון על שם מעלה היא בפרה סילסול היא בפרה תני זיזין וכתלים היו יוצאין מכאן ומכאן כדי שלא יצאו ויציצו הכהנים ויטמאו". והיינו שהכבש היה בא משיירי הלשכה כמו חומות העיר, והוא היה מעלה בפרה מפני כבודה. והנה מבואר לפי זה אמאי היה צריך להביאה להר הבית, היה די בשרפתה בהר המשחה אלא כדי שתעשה בכבוד גדול. ומבואר כאן עוד שדעת אבא שאול היא היה הכהן הגדול עושה את הכבש מעצמו, ונראה שהוא מח' ת"ק וא"ש, וביוצרות לפרשת פרה, (המתחיל אמרה סנונה): "זקני גזית תמימים ממום. חבואיה יבקרו לבל היות בה מום. טהורה תהיה לאדמות כממום. יעשה מהון כהן כבש פרה, כפה מוך אוטם בהוד תפארה, להוציא בה תמימה חטא תמה מפירה", ונראה מזה שהוא נעשה מהון כהן, ולא משיירי הלשכה, ואפשר שאין מח' ביניהם אלא הכהן היה עושה אלא שהיה יכול לבוא משיירי הלשכה. והנה מבואר שם שהיו בודקים אותה ממום בלשכת הגזית, וא"כ נראה מזה שהוא טעם חדש אמאי היו צריכים להביאה לשם ולהוציאה משם.

והנה מבואר בכתובות (קו) דנשים שהיו מגדלות את בניהם לפרה בחצרות היו נטולים שכרם מתרומת הלשכה ממש, ואילו כאן מבואר שהכבש היה נעשה משיירי הלשכה, ובארו הראשונים שם הטעם כיון שהוא צורך קרבן, וא"כ אמאי אין הכבש בא מתרומת הלשכה. ונראה שכיון שלא היה דין ממש שתהא שם הפרה כדי שיוכלו להוציאה משם, וכן הפרה עצמה לא מקבלת טומאה שיכולה להיטמא במת וכמו כן בכהן היוצא עימה גם אם נאמר שיש בו המעלה הזו אבל מ"מ לפני ימי הפרישה לא היה שמור כל כך שנאמר שנעשה לו מעלה במה שבזמן זה יצא בכבש ולא יהלך על גבי הקרקע מחשש קבר התהום, וא"כ לא חשיב צורך קרבן מה שעושים לה כבש.

אמר ר' חמא,

בדין הוא שיקדום
החודש לפרשת פרה,
שהרי באחד בניסן
הוקם המשכן ושני לו
נשרפה הפרה, ופני
מה הקדימוה - שהיא
טהרתן של ישראל
(ירושלמי פגילה)

לעילוי נשמת

יעל עדינה
בת שיינא רחל

נלב"ע

י"ג אדר ב' תשע"ו

ת.נ.צ.ב.ה

בדין שני שערות שחורות הפוסלות בפרה והאם מהני תקנה

אפשר, אמנם לזה לכא' היה מהני עצה, והוא שיתלוש רק

שערה אחת, וקראה לא תהיה כאן וכמו כן שתי שערות שחורות לא יהיו כאן, ונראה מזה שגם בזה הכוונה היא הוא פסול בעצם ולא רק שאין תקנה.

ונראה הבאור בזה, בהקדם מה שיש חילוק בשם שער ובין שם שערות, והיינו ששער הוא מקום גידול השער, ומיעוטו הוא שתי שערות, ויכול להיות שתי שערות שהם לא יהיו שער ממש לדין זה כגון שהיה שער מפוזר ולא מכונס, או כמו כשות של קטן שהוא שערות של קטן אלא בגלל שהם עתידות לנשור לא מחשיבים זה לשער לדיני התורה וכמו כן לגבי סימני בגר שאי בא לפני הזמן חשיב שומא ולא שער, והיינו שאפ' שאנו רואים לפנינו שתי שערות אין הם חשיבי מקום שער. ולכן נראה שבפרה אדומה אלמלא דין תמימה באדמומית היה מהני אי היה רובה אדום אפ' שיש בה מקומות שחורים, כיון שעיקר השער שלה הוא אדום חשיב אדום, אבל השתא דבענין שתהא תמימה באדמומית אי יש מקום גידול שער שמגדל שער שחור כבר לא חשיבה תמימה, אבל כל זה הוא רק במקום גידול שער ולא שערות,

לכן כל שהם סמוכות אחת לשניה חשיב שהוא מקום גידול של שער שחור והוא מפסיק את תמימות האדמומית הפרה, אבל אי היה שיערה אחת כאן ואחת שם לא חשיב מקום גידול שער אלא רק שערות מפוזרות וזה לא מקום גידול שער ולכן אינו מגרע בתמימות של אדמומית הפרה, ולכן מהני גם לתלוש שערות אלו, אבל אי היו סמוכות זו לזו חשיב מקום שער שחור ולכן היא אינה תמימה באדמומית וגם לזה לא יהני תיקון. וכעין זה מבואר בחזו"א, שכיון שהוא פסול בעצם לא זו הפרה שאמרה תורה ומה יהני אי יתלוש, והיינו דבענין שיהא שם שתי שערות אדומות והא אינם. ומבואר מזה ג"כ שמה שהתורה אמרה אדומה אין הכוונה היא שבשעה שהיא נעשת תהיה אדומה אלא הכוונה לפרה כזו שהיא תמימה באדמומית מעצמה.

והנה אי תלש שתי שערות שחורות וגדל במקומם שערות אדומות נראה דכשר, כיון דהשתא היא תמימה באדמומית ומקום זה מגדל שער אדום, ונראה ג"כ שדין האדמומית בפרה הוא כדין מומים בשאר הקרבנות וכמו ששם מהני מום עובר או תיקון למום גם כאן יהני, וכן כתב בחזון איש שדין זה אינו חומר מכל מומים, והביא שם עוד מלעיל שחתך שומא והעלה מקום אדום דכשר לרבי שמעון, ונראה שהוא לא רק בשומא אלא בכל מקום שנחתך מבשרה והעלה שער אדום כשר, דהשתא היא תמימה באדמומית.

במשנה פ"ב מ"ה: "היו בה שתי שערות שחורות או

לבנות בתוך גומא אחת פסולה. רבי יהודה אומר אפילו בתוך כוס אחד. היו בתוך שני כוסות והן מוכיחות זו את זו פסולה. רבי עקיבא אומר אפילו ארבע אפילו חמש והן מפוזרות יתלוש. רבי אליעזר אומר אפילו חמשים. רבי יהושע בן בתירא אומר אפילו אחת בראשה ואחת בזנבה פסולה."

ומבואר במשנה שנחלקו התנאים איזה שיעור של שערות שחורות פוסל בפרה וכן היכן הם נמצאות. ואי היו בתוך גומא אחת שהיו יוצאים ממנה שתי שערות שחורות פסולה, ובדברי רבי יהודה באר הר"ש שגומא וכוס הוא אותו דבר אלא שיש לו לומר בלשון רבו, וכמו כן אי היו כל אחת בגומא אחרת אלא שהיו פונות זו לזו ומכוונות וסמוכות זו לזו ג"כ חשיב מראה הפוסל בפרה, וא"כ רבי יהודה לא חולק על דברי ת"ק. אמנם בדברי הר"מ נראה לא כן, דכתב הר"מ בפה"מ: "בתוך גומא אחת בתוך נקב אחד, כלומר שיהא מקום צמיחתן אחד. ר' יהודה אומר אפילו בתוך כוס אחד וכוס הוא עיגול בגוף שיש בו קובץ שערות בשטח אחד. והן מוכיחות זו את זו האחת מורה על חברתה, דהיינו שהיתה קרובה האחת לשניה ומקבילה לה בשטח אחד." ונראה מזה שגומא וכוס הוא לא אותו דבר אלא שכל כינוס שער במקום אחד נחשב לכוס לרבי יהודה הוא פוסל ולת"ק דווקא אי היה באותה גומא או שהיו מוכיחות, וכן נראה מדברי הר"מ [בספר פ"א מהלכות פרה ה"ב]: "היו בה שתי שערות לבנות או שחורות בתוך גומא אחת או בתוך שני כוסות והן מונחות זו על זו פסולה", והנה כאן בספר ההלכות לא שייך להזכיר שהוא לשון רבו אלא שכוס הוא מקום שבו יש שערות המכנסות בגוף, ובזה נחלקו אי כה"ג עושה שהוא ניכר בפרה.

והנה רבי יהושע מחמיר מכולם שהוא סובר שאי היו בה שתי שערות אפ' שאין הם סמוכות זו לזו פסולה, אמנם רבי עקיבא מכשיר לתלוש אי היה מפוזר ומעט, ורבי אליעזר מקל עוד יותר וס"ל שאפ' בחמישים אפשר לתלוש, והנה אי היו בה שתי שערות בגומא אחת לא היה מהני תלישה, והנה מה שמהני תיקון הוא דווקא אי לא היה פסול בעצם אלא רק מכהה את אדמומית הפרה ולכן כל שלא ניכר סמיכות השער אינו פוסל ממש, אבל בשער ממש לא מהני תלישה ותיקון כלל, וכן הוא בלשון רש"י [בבכורות כה. ד"ה גוזז]: "שתי שערות שכולן שחורות פוסלות בפרה לגמרי אבל עיקרן מאדים וראשן משחיר אפשר בתקנה", ונראה מזה שמה ששתי שערות פוסלות הוא פסול ממש ולא רק שאין ה"ת לתקן, ובספרי הובא ששתי שערות פוסלות בה מפני שנעשה מקומה קרחה, והיה נראה מזה שבאמת אפשר היה בתקנה אלא כיון שהוא עושה קרחה אי

בדין ננסת

תפדה שלא במום משום שלב ב"ד

מתנה עליהם. ולכא' היה נראה שהוא ככל המצוות שאי היה יכול לעשות יותר טוב היה מהני ולכן גם בפרה אדומה הדין כן. אמנם ברעק"א שם הפנה לדברי התוס' והגמ' לקמן שם טו. דאיתא התם: "מי איכא חשיבותא קמי שמיא והתניא נאמר בעולת בהמה אשה ריח ניחוח בעולת העוף אשה ריח ניחוח במנחה אשה ריח ניחוח מלמד שאחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין את לבו לאביו שבשמים", ובתוס' שם ד"ה ללמדך: "אף על גב דאמר [יומא לד:] האחד המיוחד שבעדרו וגבי פרה אדומה נמי אמרינן [לעיל יא:] שאם מצא נאה הימנה מצוה לפדות מ"מ לא היה לו להתפאר בכך כיון שמצוה בזה כמו בזה אם מתכוין לשם שמים", והיינו שגם בפרה אדומה יש בזה ענין שליבו לשמים ולמרות שלא נאמר בזה דין של ריח ניחוח מ"מ מה שהוא מצא נאה הימנה הוא מאותו דין של קרבנות שיביא מהמובחר, ויתכן שגם מחמת זה אין להביא ננסת לכת'.

במשנה פ"ב מ"ב: "והננסת כשרה",

וכתב הר"מ בפרוש המשניות: "וננסת הקצרה. כי היה עולה בדעתנו כי מה שאמר ה' תמימה, מושלמת בכל הדברים, לכן השמיענו כי ענין תמימה כלילת אדמימות", והיינו שלא נאמר שמה שאמר הכתוב תמים הכוונה היא תמים ומושלם בכל דרכיו קמ"ל שדין התמימות קאי אדמומית שבזה יש דין שהוא יהא תמים. ואמנם מתבאר מזה שעיקר הכתוב מורה שבאמת היה צריך להיות בתמימות קומה, וכן הוא באמת בפרוש האבן עזרא שכתב שתמימה היינו שלא תהא קטנה. וברב האי גאון כאן כתב שננסת היא קצרה ודקה, ונראה מזה שהוא לא רק בקומתה אלא גם בבשרה שאי היא דקה שאין בה הרבה בשר כשרה ונראה מזה היה צד לומר שיצטרפו דווקא הרבה בשר, וכנראה זה גם היה בא מהלכה דתמימה והיינו שתהיה מוכתרת בכל המעלות.

ובגמ' [שבועות יא]: מבואר שאי נמצאת פרה יפה מהפרה שכבר נמצאת

וכבראב"ד שם: "ומגדלין אותה

כתב הר"מ [ריש הלכות פרה].

"ואין לוקחין עגלה ומגדלין אותה שנאמר ויקחו אליך פרה ולא עגלה, לא מצאו אלא עגלה פוסקין עליה דמים ותהיה אצל בעליה עד שתגדיל ותעשה פרה ולוקחין אותה מתרומת הלשכה", והיינו שאין לוקחים אלא פרה הראויה כבר כעת למצוות פרה וכמו כן שהפרה באה מתרומת הלשכה. והנה מה שפרה באה מתרומת הלשכה הוא משנה בשקלים [פ"ד] וכתב שם הר"ב שאע"פ שהיא אינה קרבן שהרי נעשת בחוץ מ"מ חטאת קרי רחמנא ומחמת זה הוא בא מתרומת הלשכה. אמנם בתוס' [ב"ק עז:] כתבו: "אף על גב דתנן בשקלים שהיא מתרומת הלשכה היינו לפי שצריכין לה כהנים העובדים קרבנות חשיב צורך קרבן ולב ב"ד מתנה עליהן דאפילו מלמדי הלכות קמיצה לכהנים נוטלין שכן מתרומת הלשכה ואפילו בלא ב"ד מתנה על הלשכה יכול להיות שבאה ממנה מן התורה הואיל וצורך קרבנות היא והא דאמר דקדשי בדק הבית היא לא שתהא קנויה מקדשי בדק הבית אלא דינה כקדשי בדק הבית דקדושה קדושת דמים ולא קדושת הגוף כקדשי מזבח", ומבואר מזה שמה שהוא בא מתרומת הלשכה הוא ככל צרכי הכהנים שבאים מתרומת הלשכה ולא מחמת מה שהוא קרבן בפני עצמו.

אמנם יש לעיין בדברי התוס' שהרי בספרי איתא ויקחו אליך מתרומת הלשכה ונראה שבדווקא הוא בא מתרומת הלשכה וכמו כן יש לעיין בלשון הר"ש [לקמן פ"ב] שהביא תוספתא: "מצא אחרת נאה הימנה תפדה שחטה על גב מערכתה אין לה פדייה עולמית אם מתרומת הלשכה היתה באה דמיה נופלין לתרומת הלשכה" וכתב שם: "אם מתרומת הלשכה היתה באה עיקרה מתרומת הלשכה כדתנן בשקלים וכדדרשי' בסיפרי ומיהו יכול אדם להתנדב ולמסור לציבור ואם נפדית אין דמיה נופלין לתרומת הלשכה דאדעתא דהכי לא אקדשוה", ומבואר מזה שיש דין שיבוא מתרומת הלשכה וכמו כן אי אדם מתנדב יש לו למסור לציבור אלא שאי נפדת אין המותר חוזר לתרומת הלשכה אלא לבעלים שעל דעת זה לא נדבו לציבור אלא שיעשו פרה ולא ללשכה עצמה.

ומבוארמזה שבדווקא הוא בא מתרומת הלשכה, ועוד מבואר שלא יתכן שיהא פרה שבאה משל יחיד שהרי הוא צריך להקנות את הדמים לציבור וכמו כן קרבן שיחיד מתנדב בעבור הציבור יש לו למסור לציבור. ונראה מזה שדין לקיחת הפרה הוא אינו רק היכי תמצוי שיהא פרה מזומנת למצוות פרה אלא יש דין בלקיחתה שיהא משל ציבור ואינה באה מהיחיד.

אמנם, לפי דברי התוס' האלה יתיישב, דהנה פרה היא אמנם קדשי בדק הבית אבל הא מיהת חטאת קרי רחמנא, והראשונים התקשו בגדר הדבר שמחד יש בה דינים של קרבן הנעשה בפנים ומאידך היא קדושה קדושת דמים, והתוס' [חולין יא.] וכמו כן הר"ש [לקמן פ"ב] התקשו אי הוא ממש כקרבן אמאי אין הוא עושה תמורה, וכן הוא בגמ' בתמורה שכיון שהוא קדשי בדק הבית אינו עושה תמורה, וכתבו שכל הגדר של חטאת קרי רחמנא הוא לענין מה שבגוף הפרה ולא מה שאינו ענין לפרה עצמה ממש, והקשה האור שמח [ריש הלכות פרה], מה היתה קושית תוס' שיעשה תמורה, דהגם שהוא חטאת הרי הוא חטאת ציבור ואין חטאת ציבור עושה תמורה, ואמאי חשבו למה שהוא קרוי חטאת להיות עושה תמורה, אך כל קושיתו היא כיון שהוא בא מהציבור חשיב חטאת ציבור כמו כל קרבנות הציבור שבאים מתרומת הלשכה, אך אי הוא כשר אי בא מהיחיד כגון שלא צריך למסור לציבור כמו כל שכן מלמדי קמיצה, א"כ אין הוא חטאת ציבור דיכול להיות שיש לו דין קרבן יחיד כמו חטאת אלא שכל ישראל יכולים להיטהר באפר זה, וא"כ כיון שיש במינו יחיד היה בדין שיעשה תמורה וכן גם מתבאר הגמ' שם. [ובאור"ש שם כתב שהיה משנה הגרסא שם בגמ' יעוי"ש בכל דבריו].

שנאמר ויקחו אליך פרה. א"א לא מן השם הוא זה אלא שאין מקדישין מחוסר זמן למזבח וזו קרויה חטאת וכשם שאין מקדישין בעלת מום כך אין מקדישין אותה מחוסרת זמן ואמור רבנן לילה לקדושה יום להרצאה ליל שמיני מקדישין אבל לא יום שביעי", והיינו שמה שכתב הר"מ הטעם שאין לוקחים עגלה הוא מקרא, אינו כן אלא מה שלא לוקחים עגלה הוא מחמת שהוא מחוסר זמן. והנה מה שכתב הראב"ד שכשם שלא לוקחים בעל מום נראה שלמד זה מהפסוק ויקחו אליך תמימה וכו', ומה שכתב שמחוסר זמן הוא נלמד מליל שמיני לקדושה יום שמיני להרצאה, כתב במשנה למלך [בהלכ' אסורי מזבח] שזהו אחד המקומות המפורשים שמבואר בהם איסור להקדיש מחוסר זמן.

והנה הכ"מ שם כתב שלפי הר"מ לא קשה קושית הראב"ד, שיכולים לקחת עגלה ולחכות ולא להקדיש אלא שתהיה פרה, אמנם כתב על זה החזו"א, שמבואר בדברי הראב"ד לא כן, ובאר שם שבהקדש פרה אין הוא ממש ככל קדשי בדק הבית אלא יש להם תוספת קדושה מיוחדת שאין בשאר עצי בדק הבית ודמאי דכלי שרת שיש להם יעוד מסוים, והקדש זה חל על הפרה ממילא בשעת לקיחה, ובדברי הראב"ד מבואר שאי אפשר להפריד בין דין הקודש הזה לכל קדשי בדק הבית והיינו שיקחו את הפרה כאילו היתה עצים בזמן שהיא עגלה, ויחזרו ויקדישוה לקדושת פרה בשעה שהיא כשרה לפרה. [וכתב שם עוד שדין זה חל רק בלקיחה ואי לקחו בזמן שאינה ראויה אז יחא צריך לחזור ולפדות ואז ליקחה שוב כדי שיחול בה הדין הזה].

ותהיה נפק"מ ביניהם, דנחלקו הראשונים אי חל ההקדש בדיעבד על מחוסר זמן [דדעת הר"מ [פ"ג מאסורי מזבח] שחל, ודעת רש"י ותוס' [בכורות כא] שלא חל אפי' בדיעבד], ולפי הראב"ד הוא יהא תלוי בזה, אמנם לפי הר"מ הוא רק דין לכת' שיש ליקחה שהיא עגלה, וכמו כן יכול להיות נפק"מ עוד בדין עובר, די ש מהראשונים שכתבו שאין איסור מחוסר זמן בעובר הגם שלפני זמנו יש איסור, ולפי הראב"ד שהוא מחמת דין מחוסר זמן לא יהא זה בעובר. וכמו כן נראה שכיון שיש דין לקיחה אי נולדה פרה אדומה להקדש מפרה אחרת שהיתה קדשי בדק הבית יהא צורך לפדות אותה שוב ולחזור וללוקחה.

והנה מצינו לקמן ריש פ"ב בדין פרת חטאת המעוברת, דהר"ש שם הביא לדברי הר"י מסמפונט שנדון הסוגיא שם הוא על העובר ולא על הפרה עצמה, וכתב שם היא מח' ר"א וחכמים אי יכולה להלקח שהיא עובר או לא וכמו כן המח' הזו היא אותה מח' בלקיחת עגלה אלא שנקטו עובר לרובתא דר"א דמכשיר, וא"כ נראה מדכיל להו בהדי הדדי שאין הטעם הוא מחמת מחוסר זמן אלא דין אחר שהלקיחה תהיה בשעה שהיא פרה ולא מדין מחוסר זמן וזה עולה בקנה אחד עם דברי הר"מ, אמנם מהמשנה שם נראה שפסול אפי' בדיעבד, דאיתא שם שחכמים פוסלים ואילו בדברי הר"מ מבואר שהוא רק דין לכת'.

והנה מדברי הר"מ מבואר שעל זה לא נאמר דין חטאת קרי רחמנא, ויבואר במקום אחר שהוא מח' ראשונים מתי נאמר כלל זה ומתי לא, והר"מ ס"ל שבשעת ההקדש עדיין לא עושה נפק"מ מה שהיא קרויה חטאת, ולפי תוס' שס"ל שחטאת קרי רחמנא הוא דווקא לגבי הפרה עצמה מובן יותר אמאי אין בזה חטאת קרי רחמנא, דמה שהוא מקדישה הוא בזמן שהיא חולין, והקדש במחוסר זמן אין הוא מחמת השם חטאת שבה אלא שכל הקרבנות יש בהם דין מחוסר זמן וזהו ניהוג בעודה חולין. ובאור שמח כתב שמה שיש חטאת קרי רחמנא אין הוא לגבי הניהוגים בעשיה ונפק"מ בגוף הפרה אלא שנאמרו בה פסולים שנאמרו בחטאת כמו מום וערווה ומוקצה וכו', וכן נראה גם ברש"י בע"ז [שם כג.], וכתב שם שלפי זה אין מקום לומר שיהא דין בלקיחתה במחוסר זמן מחמת כן.

בדין קידוש ידיים ורגלים בעשיית הפרה

בגמ' זבחים (כא.) דנה הגמ' לגבי יציאה מהמקדש אי פוסלת את הקיור, ומייתי שם: "ת"ש פרה רבי חייא בר יוסף אמר מקדש בכלי שרת בפנים ויוצא ורבי יוחנן אמר אפי' בחוץ ואפי' בכלי חול ואפי' במקידה של חרס אמר רב פפא שאני פרה הואיל וכל מעשיה בחוץ לא פסלה בה יציאה אי הכי למה לי דמקדש כעין עבודת פנים", וכמו כן דנה שם הגמ' לגבי טומאה אי פסלה את הקיור: "והא פרה דטמויי מטמינן ליה דתנן מטמאין היו הכהן השורף את הפרה ומטבילין אותו להוציא מלבן של צדוקין שהיו אומרים במעורבי שמש היתה נעשית ש"מ לא פסלה בה טומאה שאני פרה הואיל דטבול יום לא פסיל בה אי הכי למה לי דמקדש כעין עבודה בעינן". ומבואר ששאני קידוש זה מכל שאר דיני קיור, שהוא כשר בכל כלי, וכמו כן שלא פוסלת בו יציאה וכן שלא פוסלת בו טומאה, ואמרו הטעם שאע"פ שאין הוא קידוש ככל הקידושים מ"מ כיון שבענין כעין עבודת פנים יש לו לקדש. וכתב המקד"ד, דכל מח' כאן בדיני הקידוש הוא רק מדרבנן, דמדא' טבול יום כשר לפרה ואינו יכול להכנס פנימה ולקדש, מוכח מזה שהוא כשר בחוץ, וגם א"א לומר שכל מה שהוא כשר הוא רק אי היה הקידוש בפנים ולאחר מכן נטמא וטבל, דלא יהא חמור יותר מהעבודה עצמה.

והנה מה שמהני קידוש למרות שהוא בחוץ ולא פוסלת בה טומאה, הוא מבואר שדיני הקידוש לכל עבודה לא יכול להיות חמור יותר מהעבודה עצמה, והיינו שכיון שטבול יום כשר וכמו כן שהוא נעשה בחוץ לא יתכן שהקידוש יהא עדיף מיניה, וכיון שעיקר דיני הפרה הוא בחוץ ובטבול יום לא נאמר בו דין טהרה ככל דיני הקדשים ולכן קידוש זה כשר.

והנהגמ' הקשתה כיון שאין חוץ פוסל בה ואין טומאה פוסלת בה אמאי מקדש, ואמרה דבענין כעין עבודת פנים, והנה הר"מ (פ"ד מהלכות פרה הט"ו): "שרפה שלא בקידוש ידים ורגלים פסולה מפני שמעשיה כעין עבודה. והיכן מקדש ידיו ורגליו בכלי שרת בפנים ואם קידש בחוץ ומכלי חול אפילו במקידה של חרס כשר הואיל וכל מעשיה בחוץ. וכן כשמטבילין את הכהן השורף אחר שמטמאין אותו כמו שביארנו אינו צריך לחזור ולקדש הואיל וכל מעשיה בטבולי יום". ויש לעיין הרי נחלקו אי קידוש הוא בפנים או בחוץ, ולא מצינו שנחלקו אי מהני קידוש בחוץ, וכתב החזון איש שאפשר שהר"מ מפרש הוא אינה מח' אלא אי הוא דין לכת' או דין דיעבד, וכתב שם עוד שנראה שדין קיור בפרה הוא רק דרבנן, דשאלה הגמ' אמאי מקדש, ואת זאת שאלה הגמ' לאחר שכבר הוכח שהוא קידוש כשר כיון שחוץ וטומאה לא פוסל בה, ואי היה דא' לא היה מקום לזה דהרי חייב לקדש, אמנם ראיתי שהביאו לקרן אורה שכתב שהוא מדא', ואם כן נראה שבקידוש זה כיון שהוא אינו יכול להיות קידוש ככל הקידושים, כל מה שיכול להיות כמוהו מהני והוי רחיצה, והיינו שדין זה הוא דין אחר של רחיצה והוא הדין בפרה, ובזה מתקיים מיהת דומיא דרחיצה של שאר הקדשים, ויש לעיין בזה עוד.

אי צריך כהן גדול דווקא

הנה במשנה נראה דעי כהן גדול דווקא, כיון שאי עשאה שלא בכה"ג פסולה ורק רבי יהודה מכשיר, וכתב הר"מ שאינה הלכה אלא שכשרה בכל כהן, והביא כן הר"מ במשנה לעיל ריש פ"ג שהיו מפרישים כהן השורף את הפרה, ונראה מזה שהוא כשר בכל כהן ולא דווקא בכהן גדול, וכמו כן כתב על הא דאמרו שם אמרו לו אישי כה"ג טבול אחת שהוא סיפור דברים שהיה יכול להעשות בכהן הדיוט. וברמב"ן (עה"ת): "ונתתם אותה אל אלעזר הכהן, זו נעשית באלעזר ושאר כל הפרות בכהן גדול דברי רבי מאיר, רבי יוסי ורבי יהודה ורבי שמעון ורבי אליעזר בן יעקב אומרים זו נעשית באלעזר ושאר כל הפרות בין בכהן גדול בין בכהן הדיוט. והענין לומר כי המצוה הזאת לעומק סודה ראויה להנתן לגדול שבכהונה. ולא נתנה לאהרן, ואולי הוא לגדולתו כי הוא קדוש ה' וחסידו המכפר במקדשו ולא רצה ליתן לו עבודת חוץ, או היה להכתיר אלעזר ולחנכו בחיי אביו במצוה אחת מן המצוות של כהונה גדולה, או היה לעונש העגל כדברי רבי משה הדרשן", ויש לעיין בכוונתו אי באמת הוא דין שיעשה בכהן גדול או לא, שהביא ג' טעמים לזה, חדא שמחמת עומק סודה וכן נתנה לאלעזר להכתירו בכהונה גדולה או שהוא מחמת עונש העגל ודינו כיון שהוא כפרה גדולה שיעשה על ידי כהן גדול, והיה נראה יותר לומר שאין הוא מכריע אי הוא בכהן גדול או הדיוט אלא בא לפרש הצד שנאמר שהוא בכהן גדול מחמת הנין טעמי, וגם דין החינוך לאלעזר הוא מחמת שאין היא עבודה ככל העבודות אלא היא עבודה חשובה, וצ"ע כוונתו. וברש"י שם בסוף הפרשה כתב שניתן בהר המשחה וממנו היו מזים על הכהנים הגדולים לפרות הבאות, ויש לעיין אי כוונתו שהוא דווקא בכהן גדול. [ובגמ' חולין (כט.), דנה הגמ' לגבי שחיטת שני כהנים בפרה, ולפי הצד שצריך כהן גדול הוא באופן כזה שהיו שני כהנים גדולים].

בדברי הר"מ בדין קידוש מי חטאת בשבת

ובר"מ פכ"ג מהלכות שבת (הי"ד): "ואין מקדישין ולא מעריכין ולא מחרימין מפני שהוא כמקח וממכר. ואין מגביהין תרומות ומעשרות שזה דומה למקדיש אותן פירות שהפריש. ועוד מפני שהוא כמתקן אותן בשבת. וכשם שאין מקדישין כך אין מקדישין מי חטאת", והיינו שאסור לקדש מי חטאת בשבת מידי דהוי אהקדש שאסור. ויש לעיין מה ענין זה לזה הרי אין מעילה באפר, וכמו כן במים עצמם אין מעילה, וגם אם נאמר שיש בעלות של הקדש על האפר עדיין אין בעלות על המים ואמאי יש בזה מעילה. ובמרכבת המשנה הביא שגזרו שלא יהא בזה מעילה אבל הא מיהת יש לזה סיבה שיהא בזה מעילה ולמרות שממון ההקדש הוא האפר ולא המים, ונראה מדבריו שכוונתו לומר שהא מיהת יש מעילה גם במים מאיזה טעם ולכן כיון שכן ליחד את המים בעבור האפר עושה שגם בו יהא מעילה ולכן הוא חשוב הקדש על המים ממש. אמנם אי לא נאמר כן אלא שדין מעילה הוא רק באפר ולא במים צ"ע אמאי דמי למקדיש.

לקבלת הקובץ במייל:

ולגלינות קודמים

T620@OKMAIL.CO.IL